
نقش امید افزایی جوانان در فضای مجازی از منظر قرآن و حدیث

با تاکید بر بیانات مقام معظم رهبری عَلَيْهِ السَّلَام

نسترن بهرمان^۱ (نویسنده مسئول)

امیرمحمد حبیبی^۲

چکیده

با ورود تکنولوژی های جدید ارتباطی مانند فضای مجازی، سبک زندگی بشر دستخوش تغییرات زیادی گردیده است، احتیاج مردم به فضای مجازی جهت انجام برخی از امور روزمره باعث شده تا فضای مجازی جزلاینفکی از زندگی آنان بشود و همین امر سبب گردیده تا دشمنان خارجی اهداف خود را از این طریق دنبال کنند و در همین حین در بوحبوحه التهابات سیاسی و اجتماعی کشور ناامیدی و بی اعتمادی را در عموم جامعه خصوصا قشر جوان از طریق فضای مجازی القا کنند. جوانان مهمترین نیروی انسانی تشکیل دهنده جامعه و حکومت هستند، لذا سوالی که مطرح میشود این است که لزوم امیدافزایی جوانان در فضای مجازی و راهکار های آن از منظر قرآن و روایات و با تاکید بر بیانات رهبر انقلاب چیست؟ مقام معظم رهبری درباره اهمیت توجه به امیدآفرینی در

۱. دانش پژوه دکتری معارف اسلامی گرایش قرآن و متون na. bahreman@gmail. com

۲. طلبه سطح یک حوزه علمیه مصطفی خان؛ amirmohammad. habibi278@gmail. com

فضای مجازی فرمودند: یکی از مهم ترین وظیفه همه ما پرهیز از ناامیدسازی مردم است، اگر امید نباشد هیچ کدام از این کارهای بزرگ انجام نمی گیرد و باید مردم را امیدوار کرد. بنابراین جوانان مومن انقلابی کشور در راستای عمل به توصیه های رهبر معظم انقلاب می بایستی با استفاده از فضای مجازی و امید آفرینی در این بستر مانع از رسیدن دشمنان به اهداف خود شوند. این پژوهش به روش توصیفی تحلیلی به نگارش درآمده است.

کلید واژه: نقش جوان، فضای مجازی، امید آفرینی، امید افزایی، بیانیه گام دوم انقلاب

اسلامی

مقدمه

در طی سال های اخیر با ورود تکنولوژی های جدید اطلاعاتی و ارتباطی مانند فضای مجازی، سبک زندگی بشر تغییرات زیادی کرده است، افراد جامعه تعاملات زیادی با دنیای اطراف خود دارند که این فضا ارتباطات میان افراد را نسبت به گذشته بسیار تسهیل کرده است و به آحاد جامعه این امکان را میدهد تا ارتباطی متفاوت و جدید را تجربه کنند. پیشرفت تکنولوژی و فضای مجازی در زندگی انسان ها سهم بسزایی داشته و فرصت های زیادی برای کاربران خویش به اشتراک گذاشته است. امروزه فضای مجازی جز لاینفکی از زندگی انسان شده است، اخیرا به گونه ایی پیش میرود که همه روزه میلیون ها سایت در فضای مجازی تولید میشود و مردم جهان از آنها بازدید می کنند که مردم کشور ما نیز از این دایره خارج نمی باشند. هرپدیده ایی به محض ورود به دنیای واقعی همواره فرصت ها و چالش هایی را به همراه خواهد داشت که فضای مجازی نیز از این قاعده مستثنی نمی باشد. فضای مجازی به عنوان ابزار ارتباطی نوین همچون تیغ دولبه ایی است و علاوه بر فرصت هایی که برای جامعه به ارمغان آورده است، شاهد افزایش چراغ خاموش خطرات و مشکلات در بستر فضای مجازی هستیم و برای خطراتی که به واسطه آن پیش می آید باید هوشیار بود و آمادگی مقابله با آن را داشت و آگاهی جوانان یکی از مهمترین راه های کاهش مشکلات در بستر فضای مجازی است. متأسفانه در عصر حاضر یکی از تکنیک های

دشمن راه اندازی کانال ها و سایت هایی در بستر فضای مجازی است که با اهداف ضربه زدن به نظام و ایجاد شبهاتی در باورهای دینی و القای ناس و ناامیدی صورت میگیرد. از اینرو حضور فعال افراد متخصص و متعهد در فضای مجازی بسیار پر اهمیت است. از باب مثال رهبر کبیر انقلاب امام خامنه‌ای علیه السلام سال هاست که دغدغه فرهنگی و غفلت از آسیب های فضای مجازی را گوشزد می کند ایشان فرمودند: اگر من امروز رهبر انقلاب نبودم حتما رئیس فضای مجازی کشور می شدم که این مسئله اهمیت فضای مجازی را نشان می دهد. و یا در جایی دیگر فرمودند: اهمیت فضای مجازی به اندازه اهمیت انقلاب اسلامی است این جمله و تعبیر راهبردی رهبر حکیم انقلاب علیه السلام در تبیین اهمیت فضای مجازی بی شک یکی از اولویت ها و ارجحیت های فعالیت جوانان پر شور انقلابی در این عرصه را به روشنی بیان می کند. البته این نکته نیز قابل ذکر است که فضای مجازی نیز مانند سایر اقسام تکنولوژی می تواند در بسیاری از موارد مفید واقع شود در این خصوص فضای مجازی بستری مناسب برای فعالیت جوانان انقلابی جهت تزریق امید در جامعه فراهم کرده است. توجه به امیدآفرینی در تولید محتوا برای فضای مجازی همواره جز دغدغه های مقام معظم رهبری علیه السلام بوده است که در اینباره فرمودند:

یکی از مهم ترین وظایف همه‌ی ما پرهیز از ناامیدسازی مردم است. گاهی یک کسی یک جوهری حرف میزند - چه در سخنرانی، چه در صحبتی مانند آن، چه حالا در فضای مجازی که دیگر یک چیز بی حد و مرز و عجیب و غریبی شده - که شنونده و مخاطب ناامید میشود؛ ما نباید اجازه بدهیم ناامیدی وارد میدان بشود. اگر امید نباشد هیچ کدام از این کارهای بزرگ انجام نمیگیرد. مردم را باید امیدوار کنیم و این امیدواری، امیدواری کاذب هم نیست [بلکه] واقعیت قضیه همین است؛ یعنی واقعاً باید امید داشت، چون آینده، آینده‌ی خوبی است، آینده‌ی روشنی است.. (بیانات مقام معظم رهبری علیه السلام در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری، در تاریخ ۴ مهر ۱۳۹۸، <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=43591>)

موضوع (نقش امیدافزایی جوان در فضای مجازی) با ابعاد گوناگون آن متاسفانه در دهه های اخیر در آثار پژوهشگران مورد تحلیل و واکاوی قرار نگرفته است، ولی بعد از آنکه اصطلاح فضای مجازی از طرف مقام معظم رهبری (مدظله العالی) وارد اصطلاحات گفتمان سیاسی و اجرایی و مدیریتی کشور شده است، پژوهشگران به تبع پیرامون فضای مجازی، مبانی، پیامدها و کارکرد های آن پرداخته و رویکرد آسیب شناسانه به آن را در دستور کار خود قرار داده اند که از برجسته ترین آثار در پیرامون موضوع بیان شده عبارت اند از: الف) موسوی، سیده زهرا، ۱۳۹۶، فضای مجازی و نقش آن در هویت جوانان، اولین همایش ملی دانشجو، جوانان و آسیب های اجتماعی (ایمن سازی و مقابله)، مشهد.

ب) زلیکانی تلاوکی، کمیل و حاجیان، مبین و باقری، علی و گل آقایی، علیرضا، ۱۳۹۵، فضای مجازی و تاثیرات آن بر خانواده، جوانان و نوجوانان، پنجمین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی، تهران.

روش گردآوری داده ها به صورت کتابخانه ایی، از منابع کتابخانه ایی، کتب، مقالات و جستجو در پایگاه های اطلاع رسانی معتبر بوده، بطوریکه پس از انتخاب موضوع با مراجعه به مراکز اسناد و کتابخانه ها مرحله فیش برداری و جمع آوری فیش صورت پذیرفت، سپس به روش اسقراایی به فشرده سازی و طبقه بندی فیش ها و تجزیه و تحلیل اطلاعات پرداخته و سوالات و فریضه های تدوین شده قرار گرفته است.

گردآوری اطلاعات با جست و جو در کتاب ها، اینترنت و پایگاه های اطلاع رسانی و نرم افزارهای علوم اسلامی با استفاده از ابزار فیش و طریق فیش برداری صورت پذیرفت.

۱. مفهوم شناسی فضای مجازی

فضای مجازی یک شبکه گسترده جهانی است که شبکه های مختلف رایانه ایی در اندازه های متعدد وقتی رایانه های شخصی را با استفاده از سخت افزار های گوناگون و با قراردادهای ارتباطی به یکدیگر وصل می کند. فناوری های ارتباط راه دور بر اساس فضای مجازی را تشکیل میدهند، مایکل بندیکت فضای مجازی را به عنوان جهانی نو و موازی با

جهان واقعی و مخلوق رایانه های جهان و ارتباط های بین آنان تعریف می کند. جهانی یا (فضایی) که در آن انباشت جهانی دانش، سرگرمی، شاخص ها، مقیاس ها، کنش ها، و از همه پراهمیت تر انباشتی از عاملان انسانی تغییر یافته و دگرگون شده شکل یافته است، فضای مجازی محیطی است که شامل شبکه های آنلاین کامپیوتری است که در لحظه این شبکه های آنلاین به مبادله ی ارتباطات با یکدیگر می پردازند (عاملی، ۱۳۸۸، ص ۸۰)

واژه سایبرنتیک دارای ریشه یونانی است. معنای اصلی آن در زبان یونانی، فرمانروایی و حکومت است و در آثار افلاطون نیز، به همین معنا به کار رفته است. شاید بتوان علم هدایت و کنترل یا خودفرمایی را برابر فارسی آن دانست. به هر حال، سایبرنتیک اکنون نیز، تا حدودی مفهوم قدیم را حفظ کرده و بیانگر علمی است که به انسان یا ماشین خودکار، امکان حکومت کردن و فرمان دادن می دهد. (جهانگیر، ۱۳۹۱، ۶۵)

نمی توان فضای مجازی را مترادف با اینترنت دانست، اما اینترنت ابزار ورود به فضای مجازی است؛ اینترنت سامانه ای جهانی از شبکه های رایانه ای به هم پیوسته است که از "مجموعه پروتکل اینترنت" برای ارتباط با یکدیگر استفاده می کنند. به عبارت دیگر اینترنت، شبکه شبکه هاست که از میلیون ها شبکه خصوصی، عمومی، دانشگاهی، تجاری و دولتی در اندازه های محلی و کوچک تا جهانی و بسیار بزرگ تشکیل شده است که با آرایه وسیعی از فناوری های الکترونیکی و نوری به هم متصل شده اند. (طاهری، ۱۳۸۹، ۳۰)

اصطلاحی: فضای مجازی عبارت است از محیطی که در آن برقراری ارتباطات، رؤیت و انتقال اطلاعات به صورت غیرقابل لمس و با اشغال اندکی از محیط قابل لمس) در ساختارها و قالب هایی به عنوان خدمات به انسان ها، طراحی و کنترل می شود. بنابراین، کلیه خدمات، ابزارهای سخت و نرم، محتواها، ارتباطات، قالب ها و... دنیای اطلاعات و ارتباطات، شامل فضای مجازی می شود. (کهنوند، ۱۳۹۵، ۲۹) فضای مجازی خیلی مهم است. آقایانی که در زمینه ی فضای مجازی نظراتی دارند و ابراز میکنند و گاهی میگویند که این جزو زندگی اصلی مردم است - که ما هم قبول داریم؛ الان واقعاً فضای مجازی، یک

بخش حقیقی از زندگی مردم شده؛ (بیانات مقام معظم رهبری در ارتباط تصویری با جلسه هیئت دولت، ۱۳۹۹/۶/۲، <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=46303>)

۲. نقش جوانان در امید‌افزینی

تزریق امید در فضای مجازی، بسیار مهم و ضروری است. افراد با داشتن این خصلت می‌توانند برای پیشبرد امور خود گام بردارند. از سوی دیگر همراهی بهتری با ارکان حکومت در تحقق امور و طرح‌ها خواهند داشت. امید به جوانان حس امنیت و قابل اعتماد بودن را به جوان القا می‌کند و جوانان را به سمت تلاش بیشتر برای دستیابی به موفقیت‌ها سوق می‌دهد و از سویی ایجاد امید سبب می‌شود تا جوان در خود اساس خوش بینی نموده و آن را در فضای مجازی تزریق نماید. در روایات آمده است که آنجایی که اسباب ناامیدی بیشتر است، شما بیشتر امید داشته باش. «كُنْ لِمَا لَا تَرْجُو أَرْجَى مِنْكَ لِمَا تَرْجُو». (شیخ صدوق، ۲۶۱، ۲۴۴) قرآن کریم می‌فرماید گاهی آن قدر کار بر انبیاء سخت می‌شد که به "مرز" ناامیدی می‌رسیدند. علامه طباطبایی می‌فرماید قرآن نمی‌گوید انبیاء مأیوس می‌شدند، تعبیر این است «حَتَّىٰ إِذَا اسْتَيْأَسَ الرُّسُلُ» یعنی این قدر کافرها میدان پیدا می‌کردند، این گمان در ذهنشان می‌آمد که دیگر فایده ندارد، «وَوَظَّنُوا أَنَّهُمْ قَدْ كُذِّبُوا». قرآن می‌فرماید در همین مرحله نصرت خدا می‌آید «جَاءَهُمْ نَصْرُنَا». (یوسف، آیه ۱۱۰) بارها پیش آمده است که دیگر امید و روزه ای یافت نمی‌شد ولی با توکل بر خدا کارها پیش می‌رفت. «فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ» اگر انسان امید دارد به لقاء خدا، «فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا» عمل صالح انجام بدهد، امیدش را به خدا از دست ندهد. " (کهف، ۱۱۰) از حَمِّ مَنْ رَأَىٰ مَالَهُ الرَّجَاءُ» رحم کن به کسی که سرمایه‌اش امید است! (فرازی از دعای کمیل) امروزه یکی از راه‌های پیروزی و ظفرمندی جامعه اسلامی بر دشمنان قسم خورده این مرز و بوم، امید‌افزینی در نهاد جامعه است، زیرا محرک قوای درونی انسان است و با توجه به اینکه فضای مجازی در زندگی روزمره افراد سهم به‌سزایی را به خویش اختصاص داده است از این رو جوانان مومن انقلابی می‌توانند در این فضا و بستر مناسب نقش خویش را به خوبی در راستای امید‌افزینی ایفا نمایند و

به عنوان دژی محکم و استوار جهت پاسداری و حراست از آرمان های انقلاب اسلامی استفاده نمایند.

یک) توکل و حسن ظن به خدا

احساس یقین، ظن، شک و... همواره از حالاتی هستند که برای انسان در زندگی دنیوی عارض می شوند. این حالات ممکن است نسبت به افراد و یا حتی خداوند متعال پیش بیاید. همیشه در معاشرت با مردم و در قضاوت افراد معمولاً به حسن ظن و پرهیز از بدبینی سفارش شده است. همچنین انسان در تقابل با دشمن، در عرصه های مختلف باید کاملاً بد بینانه برخورد کند. همچنین در عصر و زمانی که فساد و تخلفات در بین افراد جامعه زیاد است حسن ظن داشتن، عاقلانه نخواهد بود کما اینکه در روایتی هم به این نکته تأکید شده است اما حسن ظن در قبال خداوند در روایات متعدد سفارش شده است. حسن ظن به خداوند به این است که تنها به وی امیدوار باشی و از هیچ چیزی غیر از او در خواست نکنی.

امام علی علیه السلام از رسول خدا صلی الله علیه و آله نقل می کند که حضرت بر بالای منبر فرمودند: و قسم به خدایی که خدایی جز او نیست گمان بنده مؤمنی به خداوند نیکو نمی شود مگر اینکه خداوند طبق گمان بنده مؤمنش با او رفتار می کند. زیرا خدا کریم است و حیا می کند از اینکه بنده مؤمنی به او حسن ظن داشته باشد و به خلاف ظن او و امید او عمل کند، پس به خدا حسن ظن داشته باشید و به او توجه کنید. (عاملی: ۱۴۱۴، ۶) توکل و حسن ظن به خدا امید می آورد. علامه ی طباطبایی می فرماید توکل پل رحمانی است. آدم را کفایت می کند، رشد می دهد. پیامبر صلی الله علیه و آله می فرمایند: «وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا، وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا» او را از جایی که گمان ندارد روزی می دهد؛ و هر کس بر خدا توکل کند، کفایت امرش را می کند؛ خداوند فرمان خود را به انجام می رساند؛ و خدا برای هر چیزی اندازه ای قرار داده است! (طلاق، ۲ و ۳).

ابوطیبار یک تاجر ورشکست شده است، در کوفه مغازه اش خالی از جنس بود، طلبکارها به او فشار می آوردند. آمد خدمت امام صادق، زانوی غم بغل گرفت و نشست. آقا فرمود چه شده؟ گفت آقا ورشکست شدم. آقا فرمودند ناامید نباش! من یک راهکار به تو بدهم عمل می کنی؟ گفت بله. آقا فرمودند «صَلِّ رَكَعَتَيْنِ او اربع ركعات». پا شو برو خانه تان، دو رکعت یا چهار رکعت، حالا هر چه حال داری نماز بخوان، این دعا را بخوان: «تَوَجَّهْتُ بِحَوْلِ اللَّهِ وَ قُوَّتِهِ بِإِلَّا حَوْلِ مِئِي وَ لَا قُوَّةَ وَ لَكِنْ يَا رَبِّ بِحَوْلِكَ يَا رَبِّ وَ قُوَّتِكَ أَتَبَرُّ إِلَيْكَ مِنَ الْحَوْلِ وَ الْقُوَّةِ إِلَّا مَا قُوَّتِي» «خدایا من از حول قوهی خودم رفتهم بیرون، کاری از من بر نمی آید، من تکیه کردم به حول و قوهی تو» گفت چشم. بلند شد آمد، نماز خواند و این ذکر را هم گفت و رفت در مغازهی خالی را باز کرد. دید یک کسی پارچه می فروشد صدایش زد، با او شریک شد. بالاخره بعد از مدت کوتاهی زندگی اش از این رو به آن رو شد... (مجلسی، ۱۳۶۰، ۳۴۱، ۸۸) عالی ترین نمونه حسن ظن، خوشبینی به خداوند به معنای امید بستن به وعده های الهی است اعم از رزق و روزی، امرزش گناهان، امداد الهی و مانند این هاست، مقام معظم رهبری در مورد اهمیت حسن ظن به خدای تعالی فرمودند: به خدای متعال باید حسن ظن داشته باشیم. خداوند متعال ملامت میکند آن کسانی را که به او حسن ظن ندارند؛ سوء ظن به خدا دارند. سوء ظن به خدا چیست؟ سوء ظن به خدا این است که انسان خیال کند این که فرموده است: «و لينصرنَّ اللهُ من ينصره» و خداوند کسانی را که یاری او کنند (و از آیینش دفاع نمایند) یاری می کند» (حج، ۴۰) خلاف واقع است؛ یا این که فرموده است: «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا» و آنها که در راه ما (با خلوص نیت) جهاد کنند، قطعاً به راه های خود، هدایتشان خواهیم کرد (عنکبوت، ۶۹) وعدهی تخلف پذیری است. آن وقت خدای متعال در سورهی فتح میفرماید: «وَيُعَذِّبُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ الظَّالِمِينَ بِاللَّهِ ظَنَّ السُّوءَ»؛ خصوصیت مشرکین و مشرکات و منافقین و منافقات این است که به خدا سوء ظن دارند. بعد میفرماید: «عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السُّوءِ وَ غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَ لَعَنَهُمْ وَ أَعَدَّ لَهُمْ» خداوند بر آنان غضب کرده و از رحمت خود دورشان ساخته

و جهنم را برای آنان آماده کرده؛ و چه بد سرانجامی است (فتح، ۶) (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار سفرا و رؤسای نمایندگی‌های سیاسی ایران در خارج از کشور، ۱۳۹۰/۱۰/۷، <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=19872>)

بنابراین؛ جوان، با پرورش حُسن ظن به خداوند در خود و القاء و تقویت این صفت در دیگران، توسط فضای مجازی می‌تواند نقش سزایی را ایفا نماید. قشر جوان می‌توانند، جهت رشد و تعالی و رسیدن به منتهی الیه سعادت با حسن ظن به خداوند امیدآفرینی نموده و جامعه را هم نیز به این سمت سوق دهند.

رشد و توسعه مهارت‌های فردی از اهمیت بسیاری برخوردار است و افراد دوست دارند در امور روز مره رو به پیشرفت و ترقی قدم بردارند، چنانچه جوان بخواهد در راستای رشد فردی گامی بردارد، باید بداند که نقاط قوتی وجود دارد که باید به آن‌ها توجه شود.

دو) توجه به نقاط قوت جوان

همواره باید به این نکته توجه نمود که یکی از اصلی‌ترین عامل ایجاد تحول در زندگی توجه به نقاط قوت است پس باید در زندگی علاوه بر نقاط ضعف به نقاط قوت هم توجه نمود. اگر فردی نقص جسمی دارد، یا در رسیدن به هدفی موفق نبوده است. یعنی واقعاً دیگر هیچ نقطه‌ی مثبتی در زندگی شما نیست؟ دیگر هیچ روزنه‌ای نیست؟ این پایان راه نیست. باید به نقاط قوت نیز توجه شود. گاهی فردی در یک بخشی ضعیف بوده ولی در بخش دیگر رشد و ترقی و پیشرفت نموده است. انسان موجودی است که خداوند او را نسبت به سایر مخلوقات برتری بخشید و زمانی که مراحل خلقتش به پایان رسید خدای متعال به خود آفرین گفت، انسان دارای بسیاری از نقاط قوت نسبت به سایر موجودات است، اما گاهی ما انسان‌ها توجه‌ای به نقاط قوت خویش نداریم، خداوند سبحان انسان را از کمترین موجود آفرید و به سوی ملکوت اعلی سیر داد. از فرشتگانی سراپا مطیع محض، بالاتر برد و به خود نزدیک تر کرد. انسانی که خدا در آفرینش او خود را با جمله «فَتَبَارَكَ اللهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ» (مؤمنون: ۱۴) وقتی گفته می‌شود: «لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ». (تین، ۴) یکی از

ویژگی های انسان همین توجه به نقاط قوت و شایستگی های درونی خویش است، در اهمیت همین موضوع بس که روایات متعددی در صدد بیان این موضوع برآمدند: مَنْ كَرُمَتْ عَلَيْهِ نَفْسُهُ، لَمْ يُهِنِّهَا بِالْمَعْصِيَةِ؛ یعنی هرکس به شرف معنوی و کرامت و عزت نفس خود عقیده دارد، با پلیدی گناه خوارش نخواهد ساخت (غررالحکم: ۸۷۳۰) امام هادی علیه السلام فرموده‌اند مَنْ هَانَتْ عَلَيْهِ نَفْسُهُ فَلَا تَأْمَنُ شَرَّهُ؛ یعنی هر کسی که خود را ضعیف و خوار می‌داند و در باطن احساس پستی و حقارت می‌کند از شر او ایمنی نداشته باش (تحف العقول: ۴۸۳) روایات فوق، اهمیت کسب عزت نفس در جوانی را متذکر شده و توجه به آن باید سرلوحه روش های تربیتی والدین: قرار گیرد، از طرفی امروزه بعضی افراد نقاط ضعف خود را انکار میکنند که این نشان دهنده این است که توانایی روبه رو شدن و حل آن را ندارند و البته برخی دیگر نقاط ضعفشان را بقدری بزرگ می‌کنند که خود را فردی ضعیف و دارای ویژگی های منفی می‌پندارند و این دیدگاه و تفکر ناکارآمد و موجب تباهی انسان می‌شود در این باره رهبر انقلاب اینگونه بیان نمودند: «البته ما نقطه‌ی قوت خیلی داریم. نقطه قوت‌های نظام جمهوری اسلامی و ملت ایران از لحاظ کیفیت و کمیت، به طور مضاعف بیش از نقاط مشکل‌دار و نقاط ضعف است. خیلی نقطه‌های قوت عجیب و فراوانی در ما هست که همین نقاط قوت، موجب شده است که کشور و نظام اسلامی با وجود دشمنی‌های عجیب و غریب که با آن شده است و میشود و خواهد شد، بتواند سربلند و با عزت بایستد و در مقابل دشمنان تسلیم نشود.» (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار فرماندهان و کارکنان ارتش، ۱۳۹۶/۱/۳۰، <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=36242>)

اینها [دشمنان] این دو کار را امروز با شدت بیشتری انجام میدهند؛ هم ممانعت عملی - با فشار، با تهدید، با تحریم و امثال اینها - هم با تلاش تبلیغاتی برای کوچک نشان دادن نقطه‌های قوت، و بزرگ نشان دادن نقطه‌های ضعف. (بیانات مقام معظم رهبری در حرم مطهر رضوی، ۱۳۹۲/۱/۱، <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=22233>)

اگر بر روی نقاط مثبت و نقاط قوت تکیه میکنم، برای این است که ثابت شود ملت ایران این توانائی‌ها را به کار برد و علی‌رغم میل بدخواهان که میخواستند ثابت کنند ملت ایران نمیتواند، ملت ایران ثابت کرد که میتواند. از نقاط ضعف بی‌اطلاع نیستیم، نقاط ضعف هم داریم؛ اما در جمع‌بندی نهائی، نقاط قوت بسیار بیشتر از نقاط ضعف است. (بیانات مقام معظم رهبری در حرم مطهر رضوی، ۱۳۹۱/۱/۱، <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=19301>)

ما پیشرفتهائی داشتیم، ضعفها و نقصهائی هم داشتیم. پیشرفتهامان را باید بشناسیم، ضعفهامان را هم باید بشناسیم. اگر ضعفهای خودمان را پنهان کنیم، نشناسیم، تجاهل کنیم، این ضعفها خواهد ماند، نهادینه خواهد شد؛ برطرف نخواهد شد. همه‌ی نقاط قوت و ضعف را باید بدانیم. نقاط مثبت و منفی هر دو هست، افت و خیز هست، اما حرکت ادامه داشته است؛ این مهم است. جوانهای عزیز ما بدانند؛ در طول این سی و دو سه سال مواردی شده است که ما ضعف نشان دادیم، این حرکت افت و خیز داشته است. همیشه یک جور نبوده است؛ گاهی سرعت و شتاب، گاهی کمتر، اما حرکت هرگز متوقف نشده است و ما در همان جهت اصلی پیش رفتیم؛ که امروز محصول آن را داریم مشاهده میکنیم.» (بیانات مقام معظم رهبری در خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۱۳۹۰/۱۱/۱۴، <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=18923>)

مقام معظم رهبری علیه السلام در دیدار مسئولان نظام جمهوری اسلامی فرمودند: «نقاط قوت و ضعفتان را بسنجید و بدون تعصب داوری کنید. از نظرات افراد دلسوز در این داوری حتماً استفاده کنید. آن کسانی را که دچار ضعف یا عملکرد نامطلوب هستند، به طور طبیعی به شکلهای مختلف مورد تعرض قرار میدهید؛ اما در کنار آن، مدیری را هم که خوب عمل کرده، حتماً تشویق کنید؛ یعنی آن چیزی را که من اینجا میخواهم توصیه کنم، این است که، اخم به ضعفها و عملکردهای ضعیف را ما در عملکرد مسئولان و رئیس‌جمهور و بعضی دیگر مشاهده میکنیم؛ اما لبخند و تشویق و توجه به آن کسانی هم که خوب عمل کرده‌اند،

این هم باید حتماً در کنارش باشد. پس ارزیابی و مترتب بر ارزیابی و تقویم عملکردها، باید برخورد متناسب با نوع و سطح عملکرد باشد.» (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیأت دولت، ۱۳۸۵/۳/۲۹، <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3349>)

«انتقاد یعنی سره و ناسره و قوت و ضعف را در کنار هم دیدن. معنای انتقاد این نیست که انسان نقاط قوت را نبیند و نقاط ضعف را هم حتی گاهی با انگیزه‌های گوناگون ملاحظه کند» (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار مسئولان دستگاه قضایی، ۱۳۸۱/۴/۵، <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3128>)

بنابراین؛ انسان‌ها علاوه بر این که دارای نقاط ضعفی هستند بالتبع دارای نقاط مثبت و قوی نیز می‌باشند، که باید به آن‌ها توجه شود. چنانچه فرد بیش از اندازه به نقاط ضعف توجه داشته باشد نه تنها اصلاح نمی‌شود، بلکه؛ موجب یاس و ناامیدی در جوان می‌شود. فلذا جوانان جهت امیدآفرینی و تلاش و شور و شوق در زندگی باید در همه عرصه‌ها خصوصاً فضای مجازی به نقاط قوت خویش توجه و در صدد شکوفایی آن باشند.

سه) توجه به وعده‌های الهی

در روایت آمده است که؛ امیرالمؤمنین یک جایی نشسته بود، عده‌ای هم بودند. فرمود چه کسی می‌داند امیدوارکننده‌ترین آیه در قرآن چیست؟ خب هر کسی یک چیزی گفت. آقا فرمود آیه ۱۱۴ هود است. «وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرْفِي النَّهَارِ وَزُلْفًا مِنَ اللَّيْلِ» نماز برپا کنید. نمازهای پنج‌گانه را می‌گویید، عرض من اینجاست در ادامه آیه دارد: «إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُدْهَبْنَ السَّيِّئَاتِ» نماز که حسنه است سیئات را از بین می‌برد. حرص را می‌برد، گناه را می‌برد، صعود به شما می‌دهد، رشد به شما می‌دهد. در روایتی دیگر آمده است که؛ پیغمبر خدا نشسته بود یک آقای وارد شد، سلام کرد. گفت یا رسول الله یک سؤالی دارم، چه کسی روز قیامت حسابرسی می‌کند؟ حضرت فرمود خدا. تا پیغمبر فرمود خدا روز قیامت حسابرسی می‌کند «فَتَبَسَّ» یک لبخندی زد. پیغمبر فرمودند که «مِمَّ صَحَّكَتَ»، چرا خندیدی؟ گفت

یا رسول الله تبسم مال این است «إِنَّ الْكَرِيمَ إِذَا قَدَرَ عَفَا»، اگر حسابرسی با خداست، خدا کریم است می بخشد. کریم در قدرت می بخشد. البته باید توجه داشت که خوف و رجاء باید با هم صورت پذیرد تا بتوان به نتیجه ی اصلی رسید. در روایت آمده است که؛ امیرالمؤمنین یک جایی نشسته بود، عده ای هم بودند. فرمود چه کسی می داند امیدوارکننده ترین آیه در قرآن چیست؟ خب هر کسی یک چیزی گفت. آقا فرمود آیه ۱۱۴ هود است. «وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَزُلْفَا مِنَ اللَّيْلِ» نماز برپا کنید. نمازهای پنج گانه را می گوید، عرض من اینجاست در ادامه آیه دارد: «إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُدْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ» نماز که حسنه است سیئات را از بین می برد. حرص را می برد، گناه را می برد، صعود به شما می دهد، رشد به شما می دهد.

در روایتی دیگر آمده است که؛ پیغمبر خدا نشسته بود یک آقایی وارد شد، سلام کرد. گفت یا رسول الله یک سؤالی دارم، چه کسی روز قیامت حسابرسی می کند؟ حضرت فرمود خدا. تا پیغمبر فرمود خدا روز قیامت حسابرسی می کند «فَتَبَسَّ» یک لبخندی زد. پیغمبر فرمودند که «مِمَّ صَحِجَّتْ»، چرا خندیدی؟ گفت یا رسول الله تبسم مال این است «إِنَّ الْكَرِيمَ إِذَا قَدَرَ عَفَا»، اگر حسابرسی با خداست، خدا کریم است می بخشد. کریم در قدرت می بخشد. البته باید توجه داشت که خوف و رجاء باید با هم صورت پذیرد تا بتوان به نتیجه ی اصلی رسید. پس توجه به وعده الهی در امید افزایی تا حد زیادی موثر است. در فضای مجازی باید به جوانان امید صادق القاء کرد تا جوانان در عرصه های گوناگون رشد نمایند.

مقام معظم رهبری در مورد امید در جوانان می فرمایند: جوان با این امید باید حرکت کند» (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار نخبگان و استعدادهای برتر علمی، <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=43719>، ۱۳۹۸/۷/۱۷) «اگر امید نباشد هیچ کدام از کارهای بزرگ انجام نمی گیرد.» (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۹۸/۷/۴، <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=43591>) بنابراین؛ جوان باید در فضای مجازی، با توجه و امید به وعده های

الهی، امید را توسط فضای مجازی منتشر کند و تلاش کند تا امید‌آفرینی صورت پذیرد. بنابراین؛ تا زمانی که افراد جامعه خصوصاً نسل جوان که ذخیره انقلاب اسلامی هستند اگر در تمامی حالات و حوادث گوناگون در این دوران پرفراز و نشیب توجه به وعده‌های الهی داشته باشند و این امر را سرلوحه کار خویش قرار دهند میتوان نوعی امید‌آفرینی در دل آنان ایجاد کرد که این، خود مقدمه‌ای برای سربلندی و رستگاری است.

الف) بیان نمونه‌های امید‌آفرین در تاریخ برای جوان و پرننگ جلوه دادن نقش جوان در انتشار آن در فضای مجازی

تزیق امید در جامعه، در همه ارکان، سطوح و لایه‌های جامعه بسیار مهم و ضروری است و مردم با داشتن این گل‌واژه موفقیت از یک سو بهتر می‌توانند برای پیشبرد امور حکومت و خود گام بردارند و از سویی همراهی بهتری با ارکان حکومت در تحقق امور و طرح‌ها خواهند داشت.

نمونه‌ای از امید‌آفرینی در تاریخ می‌توان به داستان مواجهه‌ی قوم بنی‌اسرائیل با لشکریان فرعون و نصرت الهی به حضرت موسی علیه السلام اشاره نمود: «وقتی که دو گروه یعنی گروه حضرت موسی که جلو می‌رفتند و گروه فرعون که پشت سر می‌آمدند، همدیگر را از دور دیدند و این قدر به هم نزدیک شدند که میتوانستند یکدیگر را ببینند، «فَلَمَّا تَرَاءَا الْجَمْعَانِ قَالَ أَصْحَابُ مُوسَى إِنَّا لَمُدْرِكُونَ» بنی‌اسرائیل که با موسی بودند، خوفشان برداشت، گفتند که یا موسی! الان به ما میرسند؛ «مُدْرِكُونَ» یعنی الان آنها میرسند، ما را میگیرند و قتل‌عام میکنند. موسی چه جواب داد؟ حضرت موسی در جواب گفت: «قَالَ كَلَّا، هِرْكَزُ چَينِ چيزی پیش نخواهد آمد؛ چرا؟ «إِنَّ مَعِيَ رَبِّي»؛ معیت این است. پروردگار من با من است (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار بسیجیان، ۱۳۹۵/۹/۳، <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=34995>) دشمنی باطل با جریان حق در همیشه‌ی تاریخ وجود داشته است. پیروزی حق در این درگیری تاریخی «وعده‌ی الهی» است: «قرآن صریحاً وعده کرده است که «لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ». قرآن با زبان‌های مختلف

گفته است که این حقیقت و این سلسله‌ی ارزش‌ها در تاریخ بشریت، بر همه‌ی شبه‌ارزشها و ضد ارزشها فائق خواهد آمد. قرآن صریحاً گفته است که «العاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ» فرجام کار، متعلق به مؤمنان و پرهیزگاران است. «بیانات مقام معظم رهبرپس از بازدید از ستاد فرماندهی نیروی زمینی سپاه، ۱۳۷۰/۷/۲۴، <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2501> و عقب‌نشینی باطل «سنت الهی» است: «شکی نداریم که پیروزی از آن اسلام است؛ این جبهه‌ی کفر با همه‌ی وسعت، با همه‌ی زرق و برق، با همه‌ی توپ و تشری که میزنند، بالاخره در مقابل امت اسلامی و جبهه‌ی اسلامی مبارز و مجاهد وادار به عقب‌نشینی خواهد شد. وَ لَوْ قَاتَلَكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوَلَّوْا الْأَدْبَارَ ثُمَّ لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا؛ این سنت الهی است و تردیدی در این وجود ندارد.» (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار قاریان و حافظان برتر شرکت‌کننده در مسابقات بین‌المللی قرآن کریم، ۱۳۹۵/۲/۲۹، <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=33125>) جوان در انتشار این دیدگاه در فضای مجازی، نقش بسزایی دارد.

ب) بصیرت آفرینی

بصیرت به معنای آشکار کننده مورد استفاده قرار گرفته است. با نگاهی به ماده بصیرت آشکار کنندگی به وضوح معلوم میشود همانطور که روز پر از آشکارکننده و روشن کننده است. (محمد بن مکرم، ۱۴۱۴: ۶/۱)

در قرآن به ارتباط تدبیر و بصیرت اشاره شده است. خداوند در قرآن می‌فرماید: «ناپنا و بینا با هم یکی نیستند و همچنین مرده و زنده چون کسی که نابیناست در مقابل خود نوری ندارد که حقیقت را ببیند پس گمراه می‌شود و ممکن است خود را به هلاکت بيفکند». (مجلسی، ۱۴۱۴: ۳۱۲/۴۲) «انسان در حوادثی که پیرامون او میگذرد و در حوادثی که پیش روی اوست و به او ارتباط پیدا میکند، تدبیر کند؛ سعی کند از حوادث به شکل عامیانه و سطحی عبور نکند؛ به تعبیر امیرالمؤمنین، اعتبار کند: «رَجِمَ اللَّهُ امرءَ تَفَكَّرَ فَاعْتَبَرَ»؛ فکر کند و بر اساس این فکر، اعتبار کند. یعنی با تدبیر، مسائل را بسنجد - «و اعتبر فأبصر» - با این

سنجش، بصیرت پیدا کند. حوادث را درست نگاه کردن، درست سنجیدن، در آنها تدبیر کردن، در انسان بصیرت ایجاد میکند؛ یعنی بینائی ایجاد میکند و انسان چشمش به حقیقت باز میشود.” (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار دانشجویان و جوانان استان قم، ۱۳۸۹/۸/۴، <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=10456>)

در تاریخ اسلام آنچه بیشتر در تحلیل تاریخ تاثیر کلان داشته، بحث بصیرت و عدم آن بوده تا جایی که پاره ایی از حوادث مهم و شاخص را می توان به وجود یا عدم وجود بصیرت در میان مردم و خواص جامعه اسلامی ارتباط داد، برای رسیدن به معرفت و بصیرت و تقرب به خداوند، اطاعت از اوامر الهی از یکسو و توجه به کلام رسول الله ﷺ و اهل بیت  از دومی، ضرورت دارد. نبی مکرم اسلام ﷺ فرمودند: کور آن نیست که چشمش نابینا باشد، بلکه کور آن است که بصیرتش کور باشد. (ری شهری: ۱۳۸۴، ۲، ۵۰۳)

و همچنین یکی از عوامل مهمی که انسان را از انحرافات بازداشته و موجب اقتدار و فائق آمدن بر مشکلات، بصیرت است، مقام معظم رهبری در این راستا فرمودند: و البته باید در مقابل سختی‌ها و مشکلات «صبر و بصیرت» به خرج داد: «هرگاه ملتی، جماعتی، فردی در مقابل یک محنتی که بر آن جمع یا بر آن فرد یا بر آن ملت وارد میشود، صبر و بصیرت به خرج داد، آن محنت برای او تبدیل میشود به نعمت. راز پیروزی حق، پیروزی کلمه‌ی حق، انتشار حق، انتشار توحید در طول تاریخ در میان بشر همین نکته است. (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار رئیس و مسئولان قوه قضائیه، ۱۳۹۰/۴/۶، <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=12805>) بصیرت عامل جلوگیری از «گمراهی» است: «بصیرت یعنی گم نکردن راه، اشتباه نکردن راه، دچار بیراهه‌ها و کج راهه‌ها نشدن، تأثیر نپذیرفتن از وسوسه‌ی خناسان و اشتباه نکردن کار و هدف. (بیانات در دیدار مردم قم به مناسبت سالروز ۱۹ دی ۱۳۹۰/۱۰/۱۹، <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=18496>) «بصیرت، نورافکن است؛ بصیرت، قبله‌نما و قطب‌نماست... در یک فضای تاریک، بصیرت روشنگر است. بصیرت راه را به ما نشان میدهد. (بیانات در دیدار

دانشجویان و جوانان استان قم ۱۳۸۹/۸/۴ - [https://farsi.khamenei.ir/speech-](https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=10456) (content?id=10456) هم چنین معظم له در بیانات خود در دیدار فرماندهان می فرمایند: «بدون بصیرت بزرگ‌ترین اشتباهات در «تشخیص جبهه‌ی حق از باطل» رخ می‌دهد:» در ماجرای دفاع از دین، از همه چیز بیشتر، برای انسان، بصیرت لازم است. بی‌بصیرتها فریب می‌خورند. بی‌بصیرتها در جبهه‌ی باطل قرار می‌گیرند؛ بدون این‌که خود بدانند (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار فرماندهان گردان‌های عاشورا، ۱۳۷۱/۴/۲۲، <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2627>) اشتباه‌های کوچک، قابل بخشش است. آن اشتباهی که قابل بخشش نیست، این است که کسی جبهه‌ی حق را با جبهه‌ی باطل اشتباه کند و نتواند آن را بشناسد. (سخنرانی مقام معظم رهبری در دیدار با اقشار مختلف مردم روز سی‌ام ماه مبارک رمضان، ۱۳۶۹/۲/۶، <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2300>) بصیرت در واقع مجموعه‌ای از شناخت‌ها است: «بصیرت یعنی چه؟ یعنی شناخت زمان، شناخت نیاز، شناخت اولویت، شناخت دشمن، شناخت دوست، شناخت وسیله‌های که در مقابل دشمن باید به کار برد؛ این شناختها؛ بصیرت است.» (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار اعضای مجمع عالی بسیج مستضعفین، ۱۳۹۳/۹/۶، [https://farsi.khamenei.ir/speech-](https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=28344) (content?id=28344) اگر جوان بخواهد در این برهه حساس تاریخی که کلام و رفتار و... در آینده شخص به شکل ملموس موثر خواهد بود، عاقبت بخیر و موفق بیرون آید ناگزیر به افزودن بصیرت است زیرا دانسته شد که بصیرت عاملی مهم در جلوگیری از انحراف و گمراهی است. در زمان کنونی یکی از ابزارهای مهم که قابل دسترسی همگان است فضای مجازی است که جوانان با بصیرت، وارد عمل شده و سعی کنند از حوادثی که رخ میدهد به شکل عامیانه و ساده گذر نکرده تا از این طریق بتوانند بصیرت افزایش کنند و این بصیرت افزایشی باعث امیدافزایی در جوان و انتشار آن در فضای مجازی توسط این گروه از جامعه می‌تواند موجب امیدافزایی شود.

ج) توصیه به استقامت و ایستادگی

انسان همواره در زندگی مادی و معنوی خود اهداف و آرزوهایی دارد که برای دستیابی به آن‌ها علاوه بر کوشش و جدیت نیاز به صبر و استقامت در برابر مشکلات احتمالی دارد، اگر انسان در راه کسب علم و دانش حتی از استعداد و هوش مناسب برای تحصیل برخوردار نباشد اما در این راه استقامت و ایستادگی کند به موفقیت می‌رسد. صبر و استقامت کلید امید‌افزایی در زندگی است که امروزه باید به آن به عنوان یک مهارت مهم در زندگی توجه کرد.

خداوند در قرآن کریم می‌فرماید: «وَلَمَّا بَرَزُوا لِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ قَالُوا رَبَّنَا أَخْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَتَبَّتْ أَعْقَابُنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ» هنگامی که سپاه طالوت با لشکر جالوت روبه‌رو شدند، گفتند: پیرودارا، «مقاومت» در برابر دشمن را بر ما سرازیر کن و گام‌هایمان را استوار دار، و ما را بر این دشمنان کافر پیروز بگردان. خداوند در دوران مبارزه‌ی پیامبر اسلام نیز همین راهکار را توصیه می‌فرماید و هشدار می‌دهد که از مقاومت کردن کوتاه نیایید. «فَاسْتَقِمُّ كَمَا أُمِرْتُمْ» (هود. ۱۱۲) همان‌گونه که به تو فرمان داده‌ایم، بر این دین، پایداری کن. استقامت یا همان برخورداری از اراده‌ای پولادین در انجام کارهای مهم زندگی که جهت‌دهنده‌ی مسیر زندگی به حساب می‌آید، از جمله مهمترین بایدهای فردی و فضائل اخلاقی به شمار می‌رود و عزت و سربلندی انسان را به دنبال خواهد داشت. این فضیلت اخلاقی از آنچنان اهمیتی برخوردار است که نبی مکرم اسلام ﷺ در وصیت خود به امیرمؤمنان علی ﷺ فرموده استقامت یا همان برخورداری از اراده‌ای پولادین در انجام کارهای مهم زندگی که جهت‌دهنده‌ی مسیر زندگی به حساب می‌آید، از جمله مهمترین بایدهای فردی و فضائل اخلاقی به شمار می‌رود و عزت و سربلندی انسان را به دنبال خواهد داشت. این فضیلت اخلاقی از آنچنان اهمیتی برخوردار است که نبی مکرم اسلام ﷺ در وصیت خود به امیرمؤمنان علی ﷺ فرموده است.

قلت: یا رسول الله، أوصني. قال: قُلْ «رَبِّيَ اللهُ» ثُمَّ اسْتَقِمَّ. قلت: رَبِّي اللهُ وَ ما تَوْفِيقِي إِلَّا

بِالله، عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ. قَالَ: لِيُهِنَكَ الْعِلْمُ أبا الْحَسَنِ، لَقَدْ شَرِبْتَ الْعِلْمَ شُرْبًا وَنَهَلْتَهُ نَهْلًا؛ [امام علیؑ] "گفتم: ای رسول خدا! مرا سفارشی فرما. فرمود: بگو: پروردگار من خداست و آن‌گاه [براین گفته] ایستادگی کن. من گفتم: پروردگار من خداست و توفیقی جز از خدا نخواهم، به او توکل می‌کنم و به سوی او باز می‌گردم. رسول خدا فرمود: علم گوارایت باد، ای ابا الحسن! که دانش را به وجه احسن نوشیدی و از آن به خوبی سیراب گشتی. (علی بن حسام: ۱۴۰۱ ق، ح ۳۶۵۲۴)

از همین‌رو در همه کتب آسمانی و گفتار همه پیامبران و اولیا خدا و امامان معصومؑ "با تأکیدهای فراوانی، به صبر و استقامت سفارش شده است، به طوری که آن را اکسیر اعظم و کیمیای کلیدی مشکلات دانسته‌اند و ضد آن یعنی عجز و ضعف و سست‌عنصری را موجب انحرافات و بدبختی‌های ویرانگر تشخیص داده‌اند.

صبر و استقامت بگونه‌ای مهم و موثر است که رهبر انقلاب در این‌باره فرموده‌اند: یکی از معارف، ایستادگی و تسلیم نشدن در مقابل زورگو است. رادیوهای دنیا، وسایل ارتباط جمعی در دنیا، رسانه‌های دشمن، مجموعه‌ای از اندیشکده‌ها و جمعیت‌های فکری نشستند و طراحتی میکنند برای اینکه ملت ایران را قانع کنند که باید در مقابل آمریکا کوتاه بیایید و چاره‌ای هم نیست. خب ملت ما بحمدالله ایستاده، اما بایستی نیروی معنوی را پی‌درپی تزریق کرد، نیروی معنوی را پی‌درپی باید زنده کرد؛ این یکی از معارف است. در دعای صحیفه‌ی سجّادیه [آمده:] وَ لَا تَجْعَلْ لِفَاجِرٍ وَلَا كَافِرٍ عَلَيَّ... يَدَا؛ یعنی من را مدیون کافر و فاسق نکن، من را محتاج آنها نکن، چشم من به دست آنها نباشد، من در مقابل آنها احساس ضعف نکنم؛ این یکی از معارف است. اینکه از خدا میخواهد او را در مقابل دشمن به این وضع دچار نکند، معنایش این است که در مقابل دشمن نباید به این وضع دچار شد. (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار مداحان اهل بیتؑ، ۱۳۹۸/۱۱/۲۶، <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=44919>) بی شک استقامت و ایستادگی سرآمد صفت‌های پسندیده یک انسان است و برای دست یافتن به هر صفت پسندیده‌ای باید

صبوری کرد، انسان در اثر استقامت علاوه بر دست یافتن به تجربه، عاقل تر و باهوش تر شده و استعداد های نهفته اش آشکار تر می شود. امروزه مشکلات معیشتی، اقتصادی، فرهنگی در مسیر نوجوانان و جوانان، خود سخت و دشوار است لیکن استقامت و ایستادگی و امید می تواند حلال این مشکلات باشد. و از طرفی میتوان از ظرفیتی که در بستر فضای مجازی که اکثریت جامعه به آن دسترسی دارند امید افزایی کرد تا به این وسیله توان استقامت و ایستادگی آحاد مردم افزایش یابد.

د) توصیه به تنبلی نکردن

در فرهنگ اسلامی، کار و کوشش و پرهیز از بطالت، سستی و تنبلی به عنوان یک اصل مهم برای رسیدن به سعادت و خوشبختی در زندگی دنیا و آخرت است. خداوند متعال در قرآن کریم راجع به تنبلی نکردن و سعی در تلاش و کوشش می فرماید: «لَيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى؛ و این که برای انسان جز حاصل تلاش او نیست» و نیز در روایات اسلامی کار و تلاش برای تأمین مخارج زندگی، به منزله جهاد در راه خدا و پاداش بالاتر از جهاد دارد. (نجم. ۳۹)

همچنین در آیه دیگر آمده است: «وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَن قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَن لَّمْ نَقْضُصْ عَلَيْكَ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِآيَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ فَإِذَا جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ قُضِيَ بِالْحَقِّ وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْمُبْطِلُونَ؛ و مسلماً پیش از تو فرستادگانی را روانه کردیم برخی از آنان را [ماجرایشان را] بر تو حکایت کرده ایم و برخی از ایشان را بر تو حکایت نکرده ایم و هیچ فرستاده ای را نرسد که بی اجازه خدا نشانه ای بیاورد پس چون فرمان خدا برسد به حق داوری می شود و آن جاست که باطل کاران زیان می کنند» که کلمه «مبطلون» در این جا به معنای پیروان باطل و افراد ولگرد و بیکار است. (غافر. ۸۷)

خداوند متعال در آیه هفت سوره شرح می فرماید: «فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ؛ پس چون فراغت یافتی به طاعت درکوش» که در این آیه خداوند به پیامبر اکرم ﷺ به عنوان الگو، تلاش مستمر و پیگیر را در زندگی، گوشزد می کند. از جمله هشدارهایی که در فرهنگ دینی بسیار به چشم

می خورد و مسلمانان را نسبت به آن بیدار باش داده اند، موضوع تنبلی و تن پروری و بی حوصلگی و کوتاهی در کار است. قال الباقر علیه السلام: "إِيَّاكَ وَ الْكَسَلَ وَ الضَّجَرَ فَإِنَّهُمَا مِفْتَاحُ كُلِّ شَرٍّ... مَنْ كَسَلَ لَمْ يُؤَدِّ حَقًّا وَ مَنْ ضَجَرَ لَمْ يَصْبِرْ عَلَيَّ حَقًّا". (ری شهری: ۱۳۸۴، ۱۱، ۵۱۸۶)

از تنبلی و بی حوصلگی بپرهیز، زیرا که این دو کلید هر بدی می باشند و کسی که تنبل باشد حقی را نگذارد و کسی که بی حوصله باشد بر حق شکیبایی نرزد. در روایت دیگر امام صادق علیه السلام فرمود: " إِيَّاكَ وَ الْكَسَلَ وَ الضَّجَرَ فَإِنَّهُمَا يَمْنَعَانِكَ مِنْ حَظِّكَ مِنَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ " (ری شهری: ۱۳۸۴، ۱۱، ۵۱۸۶) از تنبلی و بی حوصلگی بپرهیز، زیرا که این دو خصلت تو را از بهره دنیا و آخرت باز می دارند.

اسلام دین معاش و معاد، دنیا و آخرت، و مادی و معنوی است، به دنیا و نعمتهای آن با دو چشم می نگرد. انسانهایی که در زندگی یک بعدی هستند از نظر اسلام انسانهایی ایده آل نخواهند بود، اگر کسی از دنیا بگریزد به بهانه آخرت و یا آخرت را از دست بدهد به خاطر دنیا، هردو مورد نکوهش و سرزنش هستند، آنچه اسلام می پسندد داشتن دنیا و آخرت در کنار هم و با هم است.

بی تردید در مسیر زندگی اجتماعی موانع و دست اندازهای گوناگونی وجود دارد که باید آنها را با عزم و اراده پولادین از جلو راه برداشت تا به مقصد و مقصود راه یافت، انسان تنبل توان برداشتن این موانع را ندارد از این رو همواره در بین راه زمین گیر شود و از رسیدن به قله سعادت و عزت باز می ماند. کسی که می خواهد در زندگی اجتماعی آبرومند زندگی کند باید توانمندی های خدا دادی خود را به کار گیرد و ضعف و سستی را از خود دور سازد و با تنبلی و بی حوصلگی مبارزه کند. و جوان با ایجاد امید و افزودن آن در خود و در فضای مجازی نقش خود را تا حدی ایفا می نماید.

ه) توصیه به خسته نشدن

شناخت درست از اهداف خلقت انسان و بالا بردن ایمان و توکل و این که دنیا خانه موقت است و باید به فکر خانه دائمی بود و امثال این اعتقادات، ناامیدی را به امید و تلاش

تا زمان اجل حتمی تبدیل کرد خداوند متعال در سوره یوسف از زبان حضرت یعقوب در این رابطه فرموده است: «يَا بَنِيَّ اذْهَبُوا فَتَحَسَّسُوا مِنْ يُوسُفَ وَأَخِيهِ وَلَا تَيَأَسُوا مِنْ رَوْحِ اللَّهِ إِنَّهُ لَا يَيْئَسُ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ؛ ای پسران من بروید. و از یوسف و برادرش جست و جو کنید و از رحمت خدا نومید مباشید زیرا جز گروه کافران کسی از رحمت خدا نومید نمی شود. (یوسف، ۸۷)

از آنجای که خستگی و کسلی بشدت در فرهنگ جامعه اسلامی مورد مذمت قرار گرفته است و همواره تاکید بر داشتن همت بلند نموده است در اینباره امیرالمومنین علیه السلام در روایتی فرمودند:

الشَّرْفُ بِالْهَمِّ الْعَالِيَةِ لَا بِالزَّمِّ الْبَالِيَةِ (شرافت به همت های بلند است نه به استخوان های پوسیده (تمیمی امدی: ۱۳۸۱، ۴۴۴، ۱۰۲۷۳) طبق برداشت هایی که از آیات و روایات شده است، به جرات میتوان گفت: یکی از عوامل بسیار مهمی که می تواند به توسعه کار و افزایش ناکارآمدی و نهادینه شدن همت و کار مضاعف در جامعه ما کمک نماید دوری از فشلی و خستگی و سرخوردگی می باشد. حضرت آیت الله خامنه‌ای درباره خسته نشدن و داشتن همت بلند به همراه شور انقلابی و تحرکی عظیم فرمودند: کیفیت دانشجوی انقلابی امروز نسبت به کیفیت دانشجوی انقلابی آن روز خیلی بالاتر است.

خب، با اینکه هم از لحاظ کمیت و هم از لحاظ کیفیت با امروز خیلی تفاوت داشتند، کارهای بزرگی انجام دادند؛ علتش هم پُرکاری بود، ایمان پُرشور انقلابی بود، خسته نشدن بود، شب و روز کار کردن بود؛ با این وضعیّت آن تعداد معدود دانشجو در آن روز توانستند این همه کارهای بزرگ را انجام بدهند. البته کم تجربه هم بودند؛ تجربیاتی را که امروز شما دارید آنها نداشتند؛ درعین حال کار زیادی انجام دادند. (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از دانشجویان، ۱۳۹۵/۴/۱۲، <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=33694>) و البته همان ایمان و همان عامل درونی که اوّل صحبت عرض کردیم، اینجاها به کار می آید. یعنی اگر زود ناامید شدید، زود خسته شدید، کار پیش نمیرود؛

باید ناامید نشوید، باید حرکت کنید. ببینید! این انقلاب براساس یک مبارزه‌ی طولانی شروع شد (همان) راه دستیابی به قله‌های موفقیت در گرو خسته نشدن و داشتن همتی بلند است، زیرا بشر همواره در پرتو امید، همت والا، تلاش و ایستادگی، مزه شیرین کامیابی را چشیده است.

از این رو جوانان پر شور با تلاش و عدم کسلی می‌تواند عزم خویش را جزم و جوانه‌های امید را در دل خویش شکوفا کنند.

و) توصیه به صبر

واژه صبر بر خلاف سایر واژه‌های اخلاق اسلامی که واجد یک معنا میباشند، به تنهایی ریشه و اساس بسیاری از خصوصیات اخلاقی است، بدین معنا که ب دلیل نقش صبر در تقویت ایمان، اگر این صفت در اعماق قلب فردی تجلی یابد کلیه رفتارهای وی اسلامی و مکتبی می‌گردد. سوره شوری درباره شکیبایی و صبر میفرماید: وَلَمَنْ صَبَرَ وَعَفَرَ إِنَّ ذَلِكَ لَمِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ: و هر که شکیبایی ورزید و درگذشت، البته این در گذشتن از بدی بدکاران از کارهایی است که با اراده قوی در کارها واقع شود و اراده قوی از خصال پسندیده است. (شوری، ۴۳) و همچنین در سوره ایی دیگر در این باره فرموده اند: فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أُولُو الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ وَلَا تَسْتَعْجِلْ لَهُمْ كَانَتْهُمْ يَوْمَ يَرُونَ مَا يُوْعَدُونَ لَمْ يَلْبُثُوا إِلَّا سَاعَةً مِّنْ نَّهَارٍ بَلَاغٌ فَهَلْ يُهْلَكُ إِلَّا الْقَوْمُ الْفَاسِقُونَ (پس صبر کن آن‌گونه که پیامبران «أولو العزم» صبر کردند، و برای (عذاب) آنان شتاب مکن! هنگامی که وعده‌هایی را که به آنها داده میشود ببینند، احساس میکنند که گویی فقط ساعتی از یک روز (در دنیا) توقف داشتند؛ این ابلاغی است برای همگان؛ آیا جز قوم فاسق هلاک می‌شوند؟! (الاحقاف، ۳۵)

رهبر انقلاب اسلامی به تحریف و دروغ‌گویی جبهه استکبار اشاره نموده و فرمودند: آنها به دروغ در تبلیغات خود می‌گفتند جمهوری اسلامی با تمام دنیا سرِ ناسازگاری و ستیزه دارد درحالی‌که نظام اسلامی بر اساس تأکیدات قرآن، فقط در مقابل کسانی قرار دارد که با ملت ایران دشمنی می‌کنند و با بقیه ملت‌ها و کشورها از هر آیین و نژادی روابط دوستانه دارد. نیاز

به دو عنصر مهم «بصیرت» و «صبر» و استقامت» برای مواجهه با دشمنِ فعال. حضرت آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای با اشاره به استمرار دشمنی‌ها با نظام اسلامی، تأکید دارند: برای مواجهه با دشمنِ فعال به دو عنصر مهم «بصیرت» و «صبر و استقامت» نیاز است.

ایشان لازمه حفظ این دو خصوصیت مهم را، وجود «جریان تواصی» در جامعه برشمردند و فرمودند: «اگر زنجیره توصیه به صبر و حق در میان مردم برقرار باشد، احساس ناامیدی، تنهایی و ضعفِ اراده در جامعه به‌وجود نمی‌آید و جرأت اقدام نیز از بین نخواهد رفت افسران جنگ نرم رهبر انقلاب اسلامی با تأکید بر اینکه یکی از اهداف اصلی دشمن در جنگ نرم، از بین بردن زنجیره تواصی است، خاطر نشان کردند: قطع جریان تواصی بسیار خطرناک است و جوانان به‌عنوان افسران جنگ نرم نباید بگذارند چنین اتفاقی بیفتد حضرت آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای گفتند: در این جنگ نرم، جوانان باید با استفاده از فرصت فضای مجازی، در جامعه امیدآفرینی و توصیه به ایستادگی و بصیرت کنند باید بگذارند جریان تواصی قطع شود. (سخنرانی تلویزیونی مقام معظم رهبری به مناسبت عید مبعث، ۱۳۹۹/۱۲/۲۱، <https://farsi.khamenei.ir/news-content?id=47497>)

گاهی در معاشرت با افراد مختلف که تبعاً دارای ابعاد شخصیتی گوناگونی می باشند عکس العمل‌های متفاوت، گاهی تند و با پرخاش و حتی تا سر حد اهانت مواجه می شویم، در این لحظه عدم صبوری و خونسردی، خواسته یا ناخواسته موجب بروز اتفاقاتی جبران ناپذیر خواهد شد. آحاد جامعه می بایستی در چنین مواقعی از خود مایه گذاشته و صبوری کنند و دیگران را نیز توصیه به این امر پسندیده نمایند تا مانع از بروز اتفاقات ناگوار گردند. در دنیایی که حاکمان جور و ستمگر ادعای کدخدایی و ریاست بر آن را دارند و از طرفی قدرت رسانه ایی بالا و فضای در سیطره سیاست های شوم آنان است، جوانان پاک، مومن و انقلابی با تقویت همبستگی و صبوری و همدلی موجب امیدافزایی در جامعه شوند.

ز) توصیه به حق

آحاد جامعه می بایستی در چنین مواقعی از خود مایه گذاشته و صبوری کنند و دیگران را نیز توصیه به این امر پسندیده نمایند تا مانع از بروز اتفاقات ناگوار گردند. حق، عامل تامین کننده سلامت جامعه و تضمین کننده پیشرفت آن است و به همین خاطر قرآن کوشیده است تا از رهگذر {مکانیزم توصیه دسته جمعی به حق}، جامعه راه حق بنیان، حق گرا و حق مدار و با استقرار نهاد حق در جامعه، خسران را از بین ببرد و پیشرفت را به جای آن مستقر کند.

خداوند متعال در قرآن کریم مومنان را توصیه به حق میکند و میفرماید: **إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصُوا بِالحَقِّ وَتَوَّصُوا بِالصَّبْرِ (العصر، ۱)** مگر کسانی که ایمان آورده و اعمال صالح انجام داده اند و توصیه به حق و صبر کرده باشند.

از آنجا که همه باید در عمل به تواصی شرکت جویند و از این خاستگاه، همه به توصیه یک دیگر نیازمند می باشند، باید افراد جامعه، جایگاه اجتماعی یک دیگر را حفظ کنند، تا بتوانند به یک دیگر مجال مشارکت در توصیه به حق را بدهند و از این دستور قرآنی بهره بگیرند. در روایات بر لزوم عمل به حق و پایداری بر آن بسیار تاکید شده است، لزوم عمل به حق تا حدی است که امیر مومنان علیه السلام به فرزندش سفارش می کند: برای حق به هر دشواری وارد شود و شکیبایی ورزیدن در راه حق را نیکو ترین خصلت بر می شمارد (سیدرضی: نامه ۳۱)

آخرین بحث من در مورد مجلس این است که شما دو مرکز بسیار مهم دارید که هر کدام به نوبه‌ی خود اهمّیت ویژه‌ی خودش را دارد. یکی مرکز پژوهشها است که مرکز کارشناسی است و بسیار مرکز مهمّی است؛ از این مرکز به بهترین وجه استفاده کنید. در گذشته هم خوشبختانه در موارد زیادی از مرکز پژوهشها خیلی خوب استفاده شده؛ این مرکز گاهی کمک کارشناسی حیاتی به نمایندگان کرده. این مرکز، مرکز بسیار مهمّی است. مرکز دوّم مرکز نظارت بر رفتار نمایندگان است که چند سالی است راه افتاده؛ این هم

خیلی مهم است. شماها البتّه همه خیلی خوبید، خدا ان شاءالله که همه‌ی شما را اجر بدهد؛ اما خوب بودن یک مسئله است، خوب ماندن یک مسئله‌ی دیگر است؛ باید سعی کنیم خوب بمانیم. همه‌ی ما در معرض اشکال هستیم، ممکن است خدای نکرده لغزشی برایمان پیش بیاید. همه‌ی ما -بنده هم همین جور هستم، شما هم همین جور هستید- در معرضیم، بایستی مراقبت کنیم؛ هم خودمان از خودمان مراقبت کنیم، هم «و تَوَاصُوا بِالْحَقِّ وَ تَوَاصُوا بِالصَّبْرِ» (۱) این مرکز نظارت بر رفتار نمایندگان همان «تَوَاصُوا بِالْحَقِّ وَ تَوَاصُوا بِالصَّبْرِ» است، همان امر به معروف و نهی از منکر است، همان مراقبت و تکافل اجتماعی است که در اسلام وجود دارد. (بیانات رهبر معظم در ارتباط تصویری با نمایندگان یازدهمین دوره مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۹/۴/۲۲، <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=46045>) حق ماهیتی است انکار ناپذیر که پایه گذار اساس انسانیت است، اگر جامعه به دنبال این است که به کمال و کامیابی برسد سعی و تلاش کند تا افراد جامعه را در مسیر حق قرار دهد و جوانان و نوجوانان را توصیه به حق و رعایت این اصل دینی و اخلاقی نماید، در صورت عدم رعایت حق، حال فرقی نمی کند که این حق جز حقوق فردی باشد یا اجتماعی باشد، موجب پریشان حالی جامعه و بروز مشکلاتی از قبیل بی نظمی و بی عدالتی خواهد شد.

شکستن محاصره تبلیغاتی دشمن و پروراندن نهال امید به آینده را نخستین جهاد جوانان میتوان برشمرد و اگر بتوانند با توصیه نمودن افراد جامعه چه در فضای مجازی و چه حقیقی به رعایت حقوق و تحقق عدالت موجب امیدافزایی به آینده شوند.

جمع بندی و نتیجه گیری

امروزه یکی از راه های پیروزی و ظفرمندی جامعه اسلامی بر دشمنان قسم خورده این مرز و بوم، امید آفرینی در نهاد جامعه است، زیرا محرک قوای درونی انسان است و با توجه به اینکه فضای مجازی در زندگی روزمره افراد سهم به سزایی را به خویش اختصاص داده است از این رو جوانان مومن انقلابی می توانند در این فضا و بستر مناسب نقش خویش را به خوبی

در راستای امیدآفرینی ایفا نمایند و به عنوان دژ محکم و استوار جهت پاسداری و حراست از آرمان های انقلاب اسلامی استفاده نمایند. این پژوهش با عنوان نقش امیدافزایی جوان در فضای مجازی از منظر قرآن و حدیث و با تاکید بر بیانات مقام معظم رهبری علیه السلام است. نتایج حاصله از تحقیق نقش امیدافزایی جوان در فضای مجازی با تاکید بر بیانات مقام معظم رهبری در بیانیه گام دوم انقلاب عبارت اند از:

توکل و حُسن ظن به خدا: جوان، با پرورش حُسن ظن به خداوند در خود و القاء و تقویت این صفت در دیگران، توسط فضای مجازی می تواند نقش بسزایی را ایفا نماید. قشر جوان می توانند، جهت رشد و تعالی و رسیدن به منتهی الیه سعادت با حسن ظن به خداوند امیدآفرینی نموده و جامعه را هم نیز به این سمت سوق دهد.

توجه به نقاط قوت جوان: چنانچه جوان بخواهد در راستای رشد فردی گامی بردارد، باید بداند که نقاط قوتی وجود دارد که باید به آن ها توجه شود پس از اینکه به نقاط قوت جوان توجه شد، جوان با اعتماد به نفس بوجود آمده عملکرد بهتری خواهد داشت.

توجه به وعده الهی؛ تا زمانی که افراد جامعه خصوصاً نسل جوان که ذخیره انقلاب اسلامی هستند اگر در تمامی حالات و حوادث گوناگون در این دوران پرفراز و نشیب توجه به وعده های الهی داشته باشند و این امر را سرلوحه کار خویش قرار دهند میتوان نوعی امیدآفرینی در دل آنان ایجاد کرد که این، خود مقدمه ای برای سربلندی و رستگاری و نقش آفرینی است. بصیرت افزایی: اگر جوان بخواهد فردی عاقبت بخیر و موفق شود، ناگزیر به افزودن بصیرت است. در زمان کنونی یکی از ابزارهای مهم که قابل دسترسی همگان است فضای مجازی است که جوانان با بصیرت، وارد عمل شده و سعی کنند از حوادثی که رخ میدهد به شکل عامیانه و ساده گذر نکرده تا از این طریق بتوانند بصیرت افزایی کنند و این بصیرت افزایی باعث امیدافزایی در جوان و انتشار آن در فضای مجازی توسط این گروه از جامعه می تواند موجب امیدافزایی شود. توصیه به استقامت و ایستادگی: انسان در اثر استقامت علاوه بر دست یافتن به تجربه، استعدادهای نهفته اش آشکار تر می شود. به این

صورت میتوان از ظرفیتی که در بستر فضای مجازی که اکثریت جامعه به آن دسترسی دارند امیدافزایی کرد تا به این وسیله توان استقامت و ایستادگی آحاد مردم افزایش یابد. جوان باید ضعف و سستی را از خود دور سازد و با تنبلی و بی حوصلگی مبارزه کند. و جوان با ایجاد امید و افزودن آن در خود و در فضای مجازی نقش خود را تا حدی ایفا می نماید.

توصیه به خسته نشدن: گاهی در معاشرت با افراد مختلف که تبعاً دارای ابعاد شخصیتی گوناگونی می باشند عکس العمل های متفاوت، گاهی تند و با پرخاش و حتی تا سر حد اهانت مواجه می شویم، در این لحظه عدم صبوری و خونسردی، خواسته یا ناخواسته موجب بروز اتفاقاتی جبران ناپذیر خواهد شد. آحاد جامعه می بایستی در چنین مواقعی از خود مایه گذاشته و صبوری کنند و دیگران را نیز توصیه به این امر پسندیده نمایند تا مانع از بروز اتفاقات ناگوار گردند.

توصیه به صبر: در دنیایی که حاکمان جور و ستمگر ادعای کدخدایی و ریاست بر آن را دارند و از طرفی قدرت رسانه ایی بالا و فضای در سیطره سیاست های شوم آنان است، جوانان پاک، مومن و انقلابی با تقویت همبستگی و صبوری و همدلی موجب امیدافزایی در جامعه شوند. و صبر نیز یکی از نقوشی است که جوان باید آن را اجرا نماید.

سفارش به حق: حق، ماهیتی است انکار ناپذیر که پایه گذار اساس انسانیت است، اگر جامعه به دنبال این است که به کمال و کامیابی برسد سعی و تلاش کند تا افراد جامعه را در مسیر حق قرار دهد و جوانان و نوجوانان را توصیه به حق و رعایت این اصل دینی و اخلاقی نماید، در صورت عدم رعایت حق، موجب پریشان حالی جامعه و بروز مشکلاتی از قبیل بی نظمی و بی عدالتی خواهد شد. شکستن محاصره تبلیغاتی دشمن و پروراندن نهال امید به آینده را نخستین جهاد جوانان میتوان برشمرد و اگر بتوانند با توصیه نمودن افراد جامعه چه در فضای مجازی و چه حقیقی به رعایت حقوق و تحقق عدالت موجب امیدافزایی به آینده شوند.

منابع

۱. قرآن کریم، ترجمه فولادوند، محمد مهدی، تهران: دارالقرآن الکریم، ۱۴۱۵ ق.
۲. نهج البلاغه، ترجمه سیدعلی نقی فیض الاسلام، بی جا، تهران: موسسه انتشارات، ۱۳۷۸.
۳. ابن شعبه، حسن ابن علی، قرن ۴، تحف العقول عن آل الرسول ﷺ، جعفری، بهزاد، دوم، تهران، دارالکتاب السلامیه
۴. ابن منظور، محمد بن مکرم، ۱۴۱۴، لسان العرب، بیروت، ۱، اول، دارالفکر للطباعة و النشر و التوزیع
۵. تمیمی امدی، عبدالله، ۱۴۱۰ ق، غررالحکم و دررالحکم، درایتی، مصطفی، قم، ۱، اول، مکتب الاعلام الاسلامی
۶. تمیمی، آمدی، غررالحکم دررالحکم، ترجمه محمدعلی انصاری، ج،
۷. جهانگیر، عیسی، ۱۳۹۱، شیعه در فضای مجازی: رویکرد اجتماعی، قم، اول، انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی ﷺ
۸. حرّانی، ابومحمد حسن بن علی بن حسین بن شعبه، تحف العقول عن آل الرسول ﷺ، تصحیح: علی اکبر غفاری، دارالکتب الاسلامیه،
۹. حرعاملی، محمد بن حسن، ۱۰۳۳ - ۱۱۰۴ ق، وسائل الشیعه، جلالی حسینی، محمد رضا، ۶، دوم، قم، مؤسسه آل البيت ﷺ الاحیاء التراث
۱۰. دشتی، محمد، ۱۳۸۶، ترجمه نهج البلاغه، قم، چهارم.
۱۱. جمال سیاح طاهری، محمد حسین، ۱۳۸۹، حقیقت مجازی (درباره فضای مجازی چه بدانیم و چه بگوییم؟) جهان مجازی - فضای حقیقی، تهران، مرکز ملی فضای مجازی
۱۲. کهنوند، محمد، ۱۳۹۵؛ شبکه عنکبوتی، قم، اول، انتشارات ذکری
۱۳. متقی، علی بن حسام، ۱۴۰۱ ق، کنز العمال، بیروت، لبنان، پنجم، مؤسسه الرساله
۱۴. مجلسی، محمدباقر، ۱۳۶۰، بحار الانوار، محمدباقر محمودی، بیروت، اول، دار احیاء التراث العربی
۱۵. مفید، محمد بن محمد، ۳۳۶ - ۴۱۳ ق، امالی، استاد ولی، حسین، مشهد، ۱، دوم، آستان قدس رضوی، بنیاد پژوهش های اسلامی

سایت ها

2. <https://www.ghbook.ir/index.php?lang=fa>
3. KHAMENEI. IR
4. <https://www.noormags.ir>

بیانیه گام دوم و روانشناسی
